ECLI:LV:AT:2023:0719.A420175219.27.L
Lieta Nr. A420175219, SKA-754/2023
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2023.gada 19.jūlijā

[1] Senātā saņemta Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 25.aprīļa spriedumu, ar kuru apmierināts pieteicējas /pers. A/ pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu izmaksāta starpība starp atlīdzības par darbspēju zaudējumu un izmaksātās izdienas pensijas apmēru.

Izskatot lietu no jauna, Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka izskatāmajā gadījumā attiecībā uz pieteicējas situāciju ir piemērojams likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 20.panta devītās daļas 1.punkts. Minētā norma noteic, ka personai, kurai piešķirta izdienas pensija vai vecuma pensija, atlīdzību par darbspēju zaudējumu izmaksā šādi: ja piešķirtās pensijas apmērs nesasniedz atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru, apdrošinātajai personai izmaksā starpību starp atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru un izdienas vai vecuma pensijas apmēru. Pieteicējai ir aprēķināma un izmaksājama starpība starp apdrošināšanas atlīdzības un izdienas pensijas apmēru no 2018.gada 11.augusta līdz sprieduma spēkā stāšanas dienai, kas izveidojusies aģentūras nepareizās normas piemērošanas rezultātā, kā arī turpināma izdienas pensijas un starpības starp apdrošināšanas atlīdzības un izdienas pensijas apmēru izmaksa pēc sprieduma spēkā stāšanas dienas.

[2] Aģentūra kasācijas sūdzībā norāda, ka Senāts, izskatot lietu, attiecībā uz pieteicēju nepamatoti piemēroja tās pašas atziņas, kas norādītas Senāta 2013.gada 11.janvāra spriedumā lietā Nr. SKA-74/2013 (A420547010). Minētajā lietā vērtēts tas, vai piešķirtā atlīdzības summa jāsalīdzina ar aprēķināto pilno vecuma pensijas apmēru vai priekšlaicīgo vecuma pensijas apmēru, kamēr persona nav sasniegusi pilno pensijas vecumu (tas noteikts likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmajā daļā). Turklāt gan izdienas pensija, gan vecuma pensija (arī priekšlaicīgā vecuma pensija) ir ienākumi, kas apliekami ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, tādējādi lietās ir atšķirīgi faktiskie apstākļi. Tā kā pensija ir fiziskās personas gūtais ienākums, no kura personai ir noteikts pienākums maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli, bet tajā pašā laikā tas rada arī noteiktas tiesības, tad gadījumā, ja persona ir izvēlējusies saņemt tādu pakalpojumu, kas ir apliekams ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, salīdzināmais apmērs jānosaka no bruto apmēra, nevis neto. Ņemot vērā, ka tiesību normās (likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 20.pants) ir noteikti konkrēti gadījumi, kad aprēķini veicami pēc nodokļu samaksas, bet attiecībā uz izdevīgāko sociālās apdrošināšanas pakalpojumu tas nav noteikts, tad nav tiesiska pamata salīdzināt un noteikt izdevīgāko pakalpojuma apmēru pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa samaksas. Senāta atzinums lietā, ka izdevīgākais pakalpojums nosakāms no summas, kas ir pēc iedzīvotāju ienākumu nodokļa nomaksas, pieteicējai var palīdzēt izdarīt savu subjektīvo izvēli, bet tas nav vērtējams kā objektīvi pamatots kritērijs, lai aģentūra noteiktu, kuru pakalpojumu noteikt izmaksai kā personai izdevīgāko. Izskatāmajā lietā likumdevējs nav ierobežojis personas tiesības, tieši otrādi – neierobežo tiesības pašam pakalpojumu saņēmējam izvēlēties apmēra ziņā izdevīgāko pakalpojumu, atšķirībā no situācijas, kad personai, sasniedzot pensionēšanas vecumu, nav tiesību izvēlēties saņemt apmēra ziņā lielāko pakalpojumu. Līdz ar to pieteicēja nav ierobežota savā izvēlē un nav šķēršļu tam, lai viņa varētu saņemt sev izdevīgāko pakalpojumu. Tā kā pieteicējai izdienas pensija pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa samaksas ir mazāka par apdrošināšanas atlīdzību un pieteicēja par to ir bijusi informēta, tad izdevīgākais pakalpojums (ja to vērtē tikai pēc šā kritērija) pieteicējai ir apdrošināšanas atlīdzība. Tātad turpmākā lietas virzība, kad rīcības brīvība ir pieteicējai, nevis aģentūrai, ir atkarīga tikai no pašas pieteicējas subjektīvās izvēles.

Senāts šo lietu jau iepriekš ir skatījis kasācijas kārtībā (2022.gada 28.decembra spriedums lietā Nr. SKA-290/2022, ECLI:LV:AT:2022:1228.A420175219.21.S) un atcēlis apgabaltiesas 2020.gada 10.septembra spriedumu. Pārbaudījusi pārsūdzētā apgabaltiesas sprieduma motivāciju, senatoru kolēģija atzīst, ka apgabaltiesa ir ievērojusi Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmo daļu (noteic, ka tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna). Apgabaltiesas spriedums pilnībā atbilst minētajā Senāta spriedumā izteiktajām atziņām. Senatoru kolēģija konstatē, ka aģentūra faktiski nav apmierināta ar Senāta spriedumu. Taču kasācijas sūdzībā nav norādīti tādi argumenti, kas varētu būt pamats pārskatīt Senāta iepriekšējā spriedumā šajā lietā izteiktās atziņas.

[3] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa, pretēji Administratīvā procesa likuma 249.pantā noteiktajam, ir mainījusi prasījuma robežas. Sākotnējais pieteicējas prasījums, vēršoties Administratīvajā rajona tiesā, bija apturēt izdienas pensijas izmaksu un turpināt apdrošināšanas atlīdzības izmaksu līdz brīdim, kad izmaksājamās izdienas pensijas apmērs pārsniegs izmaksājamās apdrošināšanas atlīdzības apmēru, kā arī uzdot aģentūrai atsākt prettiesiski pārtraukto apdrošināšanas atlīdzības izmaksu līdz brīdim, kad stāsies spēkā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņemts lēmums par izmaiņām izmaksājamajā apdrošināšanas atlīdzībā. Administratīvā rajona tiesa ar 2019.gada 10.aprīļa lēmumu pieteikuma prasījumu formulēja kā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu izmaksāta starpība starp apdrošināšanas atlīdzības un *piešķirtās* izdienas pensijas apmēru. Savukārt Senāta sprieduma 2.punktā rakstīts, ka pieteicēja iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu izmaksāta starpība starp atlīdzības par darbspēju zaudējumu un *izmaksātās* izdienas pensijas apmēru.

Aģentūra pamatoti norāda, ka Administratīvajā rajona tiesā tika ierosināta lieta, prasījumu formulējot kā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu izmaksāta starpība starp apdrošināšanas atlīdzības un piešķirtās izdienas pensijas apmēru. Tomēr Senāts, izskatot pieteicējas kasācijas sūdzību, konstatēja, kāda ir patiesā pieteicējas vēlme, t.i., labvēlīga administratīvā akta izdošana, ar kuru pieteicējai tiktu izmaksāta starpība starp atlīdzības par darbspēju zaudējumu un *izmaksātās* izdienas pensijas apmēru. Senatoru kolēģija konstatē, ka apgabaltiesa lietu izskatījusi atbilstoši Senāta definētajam pieteikuma priekšmetam. Arī pieteicēja savos paskaidrojumos ir norādījusi, ka tieši šāda ir bijusi pieteicējas patiesā vēlme. Pieteicēja to arī ir uzsvērusi tiesas sēdē pirmās instances tiesā.

Senāts, izskatot kasācijas sūdzību, formulēja pieteicējas prasījumu atbilstoši pieteicējas patiesajai vēlmei, savukārt apgabaltiesa, skatot lietu no jauna, vadījās pēc Senāta norādes par lietā izskatāmo jautājumu. Tādējādi apgabaltiesas rīcībā nav konstatējams Administratīvā procesa likuma

249.panta pārkāpums.

[4] Ņemot vērā minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzības argumenti nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Lietā nav risināmi sarežģīti tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā. Ievērojot minēto, kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 25.aprīļa spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore L. Slica	Senators E. Darapoļskis	Senatore V. Krūmiņa